

Chymomyza caudatula en *C. fuscimana* nieuw voor de Nederlandse fauna (Diptera: Drosophilidae)

P. L. Th. Beuk

BEUK, P. L. TH., 1990. *CHYMOMYZA CAUDATULA* AND *C. FUSCIMANA* NEW FOR THE FAUNA OF THE NETHERLANDS (DIPTERA: DROSOPHILIDAE). – *ENT. BER., AMST.* 50 (11): 159-160.

Abstract: *Chymomyza caudatula* and *C. fuscimana* are recorded from The Netherlands for the first time. Species of the genus *Chymomyza* are reported to be associated with freshly cut wood or tree stumps.

p/a Dahliastraat 20, 1616 EC Hoogkarpsel

Inleiding

In Noordwest-Europa zijn van het genus *Chymomyza* negen soorten aangetroffen, waarvan drie en mogelijk vier soorten slechts door import van goederen uit Afrika of het Amerikaanse continent zijn ingevoerd (Bächli & Rocha Pité, 1985). In Nederland werd tot op heden nog maar één soort vastgesteld: *C. costata* (Zetterstedt, 1838) (De Meijere, 1939). In het voorjaar van 1990 werden ♀♀ van *C. caudatula* Oldenberg, 1914 bij Vught en Wageningen verzameld. Dezelfde soort werd, samen met *C. fuscimana* (Zetterstedt, 1838), in aantal gevonden bij Winterswijk. Beide soorten werden niet eerder uit Nederland gemeld.

De algemene verschijningsvorm van *Chymomyza*-soorten is als die van de soorten uit de genera *Drosophila* en *Scaptomyza*, die evenals *Chymomyza* tot de subfamilie Drosophilinae behoren. De vliegjes zijn klein (2 tot 5 mm) en geelbruin of zwart of met een combinatie van beide kleuren, terwijl de ogen opvallend rood zijn. Ze hebben een gedrongen uiterlijk, dat zowel zittend als in vlucht goed tot uiting komt. *Chymomyza*-soorten kunnen, evenals *Drosophila*-soorten, langzaam vliegen of zelfs zweven bij het object waar ze toe aangetrokken worden.

Chymomyza-soorten worden vooral verzameld op vers afgezaagde stammen en boomstronken (Hackman et al., 1970), waar ze waarschijnlijk worden aangetrokken door uitstromend sap. *Chymomyza* is ook verzameld

in een automatische zuigval in bosbodem (Bächli & Burla, 1985). Ze lijken niet noodzakelijkerwijs gebonden te zijn aan bossen.

Weinig is bekend over de vroege stadia van *Chymomyza*-soorten. De weinige gegevens, die bekend zijn, zijn afkomstig van laboratoriumkweken op moutcultuur (Hackman et al., 1970). Onbekend is waar de eitjes normaal worden afgezet en hoe de larven in natuurlijke omstandigheden leven.

Herkenning

De drie bovengenoemde soorten zijn zelfs met het blote oog nog redelijk van elkaar te onderscheiden. *C. fuscimana* heeft heel duidelijk een wittige vleugeltop, die tegen een donkere achtergrond goed opvalt. De nog niet in Nederland aangetroffen *C. distincta* (Egger, 1862) heeft dit ook. Beide soorten zijn slechts op genitaalkenmerken van elkaar te onderscheiden. Gezien het feit dat beide soorten in ons omringende landen voorkomen, is het te verwachten, dat *C. distincta* in de toekomst nog aan de Nederlandse lijst kan worden toegevoegd.

C. costata en *C. caudatula* hebben geen van beide een wittige vleugeltop. *C. costata* heeft een verdonkerde voorrand van de vleugel en geheel zwarte voorpoten. Bij *C. caudatula* is de vleugel helder en zijn de laatste vier leden van de voortarsen licht.

C. caudatula en *C. fuscimana* in Nederland

Op de Vughtse Heide aan de Loonse Baan bij Vught werden begin 1990 enkele grove dennen (*Pinus sylvestris* L.) door storm geveld. Zware voertuigen, die gebruikt werden om de schade op te ruimen, veroorzaakten aan de voet van diverse bomen beschadigingen. Het eerste exemplaar van *C. caudatula* werd op 20.v.1990 achter een stuk losse schors aan de voet van zo'n beschadigde zomereik (*Quercus robur* L.) gevonden.

De voorjaarsstormen van 1990 speelden ook een rol bij het creëren van het microhabitat op de tweede vindplaats. In een bos aan de Vreehorstweg bij Winterswijk werden tijdens die stormen enkele beuken (*Fagus sylvatica* L.) ontworteld. Deze geveld bomen werden met een kettingzaag op enige afstand van de wortelkluit doorgezaagd. Op deze zaagvlakken werd op 16.vi.1990 zowel *C. caudatula* als *C. fuscimana* in aantal aangetroffen. Van *C. caudatula* werden 13 ♂♂ en van *C. fuscimana* werden 6 ♂♂ en 2 ♀♀ verzameld.

De derde vindplaats van *C. caudatula* betrof een beschadigde populier (*Populus* sp.) aan de Mansholtlaan te Wageningen. Waarschijnlijk werd bij werkzaamheden in de berm een groot stuk schors aan de voet van de boom weggeslagen. In de periode van 28.vi.1990 tot 2.vii.1990 werden hier diverse exemplaren waargenomen en werden 4 ♀♀ verzameld.

Het verschijnsel dat, zoals in Winterswijk, vooral of uitsluitend ♂♂ worden gevonden, werd door Bächli & Burla (1985) ook bij

C. distincta waargenomen. Op de zaagvlakken waren aanzienlijk meer exemplaren aanwezig dan verzameld werden. De ♂♂ van *C. caudatula* liepen zwaaiend met de vleugels over het zaagvlak en stootten bij contact met andere ♂♂ de koppen tegen elkaar. Dit gedrag werd ook door Bächli & Burla (1985) beschreven. Er werden geen waarnemingen gedaan van ander balts- of paargedrag.

In Vught en Wageningen werden alleen ♀♀ waargenomen, in beide gevallen zaten deze achter stukken schors, die enigszins van het hout waren losgekomen. Ovipositiegedrag werd niet waargenomen.

Exemplaren van beide soorten zijn aanwezig in de collectie van het Instituut voor Taxonomische Zoölogie te Amsterdam, de collectie van het Laboratorium voor Entomologie van de Landbouwniversiteit te Wageningen en de collectie van de auteur.

Literatuur

- BÄCHLI, G. & H. BURLA, 1985. Diptera Drosophilidae. – *Ins. helvetica [A Fauna]* 7: 1-116.
- BÄCHLI, G. & M. T. ROCHA PRÍE, 1984. Family Drosophilidae. – *Cat. pal. Dipt.* 10: 186-220.
- HACKMAN, W., S. LAKOVAARA, A. SAURA, M. SORSA, K. VEPSÄLÄINEN, 1970. On the biology and karyology of *Chymomyza costata* Zetterstedt, with reference to the taxonomy of various species of *Chymomyza* (Dipt., Drosophilidae). – *Acta ent. fenn.* 36: 1-9.
- MEIJERE, J. C. H. DE, 1939. Naamlijst van Nederlandse Diptera afgesloten 1 april 1939. – *Tijdschr. Ent.* 82: 137-174.

Geaccepteerd 16.vii.1990.